ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Г.О. Сабадош, к.е.н., доцент
В.В. Даценко
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

Реалізація Концепції електронного Уряду тісно взаємопов'язана з реформування державного управління. Недовіра до уряду та розвиток громадської свідомості співпали з розвитком нового державно – адміністративного менеджменту. Концепція «Governanse» описує напрями сучасних адміністративних реформ, які об‘єднують механізми, процеси, інститути та організації, через які можливе досягнення балансу інтересів у суспільстві. Формування нової моделі публічного державного управління передбачає зміну підходів до використання ІТ у процесах формування та реалізації управлінських рішень.

Важливим елементом в економіці кожної країни є ефективна організація процесу державних закупівель. Окремі аспекти впровадження і функціонування інформаційних технологій в організації державних закупівель знайшли відображення в працях вітчизняних і російських науковців, зокрема Н. Ткаченко, В. Смиричинського, О. Овсянюк-Бердадіної, К. Кузнєцова, С. Дашкова та ін. Однак недостатньо дослідженими залишаються питання законодавчого забезпечення електронних закупівель, спеціальних електронних програм і систем, основних напрямів впровадження електронних державних закупівель та їх практичного використання.

Інституційною основою щодо розбудови інформаційних технологій у сфері державних закупівель є досить широке правове поле. Насамперед це Закони України "Про інформацію", "Про Національну програму Інформатизації", "Про електронні документи та електронний документообіг", "Про електронний цифровий підпис", "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки".

Проаналізувавши законодавчу базу щодо інформаційних технологій у сфері державних закупівель, слід зазначити, що удосконалення необхідно здійснювати у напряму: підготовки законопроекту з внесенням відповідних змін до здійснення електронних державних закупівель; здійснення заходів щодо створення загальнодержавної інформаційної системи; істотного підвищення рівня доступу населення до державних інформаційних ресурсів і систем надання послуг через глобальну інформаційну мережу Інтернет; розробки і впровадження національних стандартів щодо криптографічного захисту інформації й електронного цифрового підпису.

Система електронних державних закупівель широко використовується зарубіжними країнами, такими як Данія, Франція, Швеція, Німеччина,

Нідерланди тощо. В цих країнах практикуються такі форми електронних державних закупівель:

- електронний ринковий майданчик, де відбувається обмін інформацією між посередником і продавцем. Електронні каталоги, що містять детальну інформацію на веб-сторінках постачальників про товари, послуги і роботи з можливістю розповсюдження її електронною поштою;
- електронні системи інформування ринку про торги, що містять інформацію про угоди між замовниками та учасниками торгів;
- електронні аукціони, що є форматом електронних закупівель, при якому допускається зменшення цін постачальників.

Наприклад уряд Швеції вже пересвідчився, що при переході на електронну систему закупівель економія коштів становить 50%. Система виявилася настільки ефективною, що нині державними установами Швеції близько 95 % закупівель проводиться через електронні канали.

Про позитивний вплив такого роду заходів свідчить досвід інших країн СНД. Так, установам Казахстану в 2010 році упродовж 9 місяців при проведенні держзакупівель вдалось заощадити 36,1 млрд. тенге завдяки ініційованому Міністерством фінансів цієї країни переводу механізмів державних закупівель в електронний формат. При цьому найбільш суттєва економія була отримана завдяки проведенню закупівель шляхом запиту цінових пропозицій (22,5%, або 20,3 млрд. тенге) [1].

Електронна система проведення торгів запроваджена також і в Білорусі. Урядом цієї країни затверджено Положення про порядок здійснення електронних аукціонів, яке набуло чинності з 1 січня цього року.

Не дивлячись на певні проблеми в державному секторі в Україні також здійснені певні кроки щодо запровадження системи держаних закупівель через інтернет. Зокрема 08 липня поточного року набрав чинності Закон України від 07.06.2012 за № 4917 « Про внесення змін до Закону України « Про здійснення державних закупівель» щодо впровадження процедури електронного реверсивного аукціону», яка передбачає проведення відкритих торгів у формі аукціону за методом зниження цін договору (лота) , проведення якої забезпечується оператором електронного майданчика на сайті в мережі Інтернет в режимі «он-лайн», з використанням електронного цифрового підпису.

Урядовий законопроект свідчить, що торги в онлайн-режимі повинні стати добровільними, а державний контроль послаблять. Також буде скасована можливість проведення закупівлі в одного учасника на товарних біржах. Експерти вважають, що в такому вигляді закон про держзакупівлі буде наближений до європейських норм, де електронні аукціони проводяться за бажанням замовника [3].

Розглянемо статистичні дані щодо кількості в Україні про закупівлі за останні п’ять табл. 1.

Таблиця 1

Інформація про кількість та відсоткову частку укладених замовниками торгів договорів про закупівлю в Україні в розрізі процедур закупівлі в Україні за 2007 – І квартал 2012 року*

Види процедур закупівлі	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**І квартал 2012 року**
Відкриті торги	44405 41,23 %	41153 61,9 %	31640 62,78 %	37230 67,28 %	63223 79,88 %	16448 39,91 %
Двоступеневі торги	325 0,3 %	275 0,41 %	365 0,72 %	321 0,58 %	311 0,39 %	1 0,01 %
Запити цінових пропозицій	48077 44,64 %	12845 19,32 %	15334 30,43 %	13914 25,14 %	9205 11,63 %	2809 6,82%
Попередня кваліфікація учасників	-	-	-	-	214 0,27 %	10 0,02 %
Торги з обмеженою участю	2618 2,43 %	1346 2,02 %	292 0,58 %	194 0,35 %	-	-
Закупівля у одного учасника	11231 10,43 %	9528 14,33 %	2752 5,46 %	3068 5,54 %	6186 7,82 %	21942 53,24 %
Редукціон	1033 0,96 %	1335 2,01 %	13 0,03 %	610 1,10 %	-	-
РАЗОМ	**107689**	**66482**	**50396**	**55337**	**79139**	**41210**

**Джерело*: Підмогильний О.О. «Особливості організаційно-правового регулювання договірних зобов'язань у сфері державних закупівель в Україні» – Вестник. Наука и практика, 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://конференция.com.ua/pages/view/864

Як бачимо, останнім часом значно зросла кількість укладених договорів про закупівлю за неконкурентною процедурою – закупівлю у одного учасника. Це пов'язане, насамперед з тим, що левову частку торгів на початку 2012 року проведено замовниками на закупівлю у монополістів таких предметів закупівлі як: постачання природного газу, електричної енергії, теплової енергії та водопостачання.

Використання ІТ технологій у проведенні державних закупівель забезпечують контроль населення та громадянських організацій над діями уряду. У світому рейтину країн по рівню розвитку електронного уряду на підставі розрахунку індексу розвитку електронного уряду (The E-Government Development Index, EGDI) Україна займала у 2012 році 68 місце, це втрата позицій, тому, що у 2002 році – 45 місце, у 2004 – 48 місце, у 2006 році – 41 місце, у 2009 році – 54. Тенденція EGDI за останні роки відображена на (рис.1.)

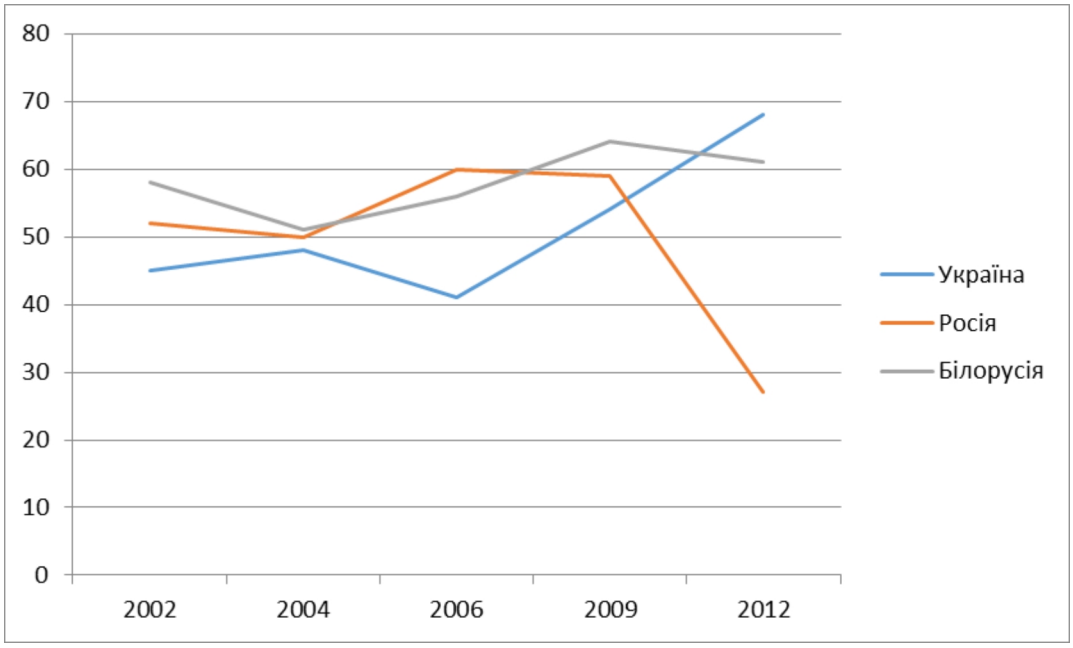

Рис. 1. Динаміка індексу EGDI по Україні, Россії та Білорусії за 2002 – 2012 рр.

Досвід інших країн, які досягли певних успіхів в розвитку інформаційного суспільства доводить, що інформаційна сфера потребує уваги та участі вищого керівництва держави, створення відповідних органів координації та управління інформаційною сферою.

Література

1. Міняйло В. «Організація електронних державних закупівель» – Вісник КНТЕУ, 2012 № 3 – 36 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2012/03/3.pdf
2. Лопушинський І.П. «Електронні закупівлі як складова електронного урядування в Україні» – Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування, 2013 № 1- 5 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/Lop_s.pdf
3. Українська електронна торгова площадка, 2012р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.uetp.com.ua/news/zvorotnij_hid._derzhzakupivli_cherez_internet_stanut_dobrovilnim/
4. Підмогильний О.О. «Особливості організаційно-правового

регулювання договірних зобов'язань у сфері державних закупівель в Україні» – Вестник. Наука и практика, 2013 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://конференция.com.ua/pages/view/864

5. Інформаційний дайджест «Реалізація методики громадського моніторингу – основа прозорості державних закупівель», 2012 р.- 13 с. /[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://integrity.pp.ua/files/Digest_6_CPSA-25.12.pdf
6. ЗУ « Про здійснення державних закупівель», 2013р. № 18 ст. 168
7. Економічні наукові інтернет конференції «Запровадження системи державних закупівель в Україні як чинник становлення сильної національної економіки», 2014р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy-confer.com.ua/full-article/985/